

Monumentnummer*: 513376

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	23 november 1999
Kadaster deel/nr	82747/160

Woonplaats*	Gemeente*	Provincie*		
Haarlem	Haarlem	Noord-Holland		
Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Haarlem	C			6905
Haarlem	C	7034	A5	
Haarlem	C	7034	A6	

Omschrijving**

Inleiding

In 1902 door architect J.F.W. Stom gebouwd CAFE-RESTAURANT. Het café-restaurant, dat officieel de naam "De Kroon" kreeg naar de voormalige burgersociëteit De Kroon die voorheen op deze plek stond, is bekend onder de naam "Brinkmann". De van oorsprong Duitse horecafamilie Brinkmann bezat reeds eerder een horecabedrijf in Haarlem. Eerst aan de Grote Houtstraat (sinds 1879) en sedert 1881 aan de Grote Markt 11. In 1902 verhuisde men met het café-restaurant naar het nieuw opgetrokken pand Grote Markt 13.

Het in neo-Hollandse Renaissance stijl gebouwde café-restaurant bevindt zich aan de noordzijde van de Grote Markt, pal tegenover de 17de-eeuwse Vleeshal, en vormt zodoende een visuele tegenhanger van de Vleeshal.

Het interieur van het pand bestond in oorsprong uit een café-restaurant op de begane grond, met daarachter een toneelzaal. In het souterrain bevonden zich de keukens evenals een bier- en wijnkelder. Op de eerste verdieping was de Grote Zaal, Kleine Zaal en Receptiezaal met buffet en op zolder bevonden zich kamertjes voor het inwonend personeel. Het interieur van het pand was gedecoreerd met stoffen van de vormgever Chris Lebeau.

In 1970 moest de firma Brinkmann, die in de loop der jaren inmiddels meerdere panden in het vierkant Grote Markt/Schoutensteeg/Barteljoris-straat/Smedestraat had verworven, vanwege onrendabele exploitatie haar deuren sluiten. Alle panden die Brinkmann in bovengenoemd vierkant bezat, werden verkocht aan een projectontwikkelaar. Deze sloopte het geheel, met uitzondering van de

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

gevels aan de Grote Markt-zijde, en bouwde in de periode 1978-1980 op deze plek een overdekt winkelcentrum annex kantorencomplex, de Brinkmann-passage. In het pand Grote Markt 13 werd nu wederom een café-restaurant gevestigd. Het interieur van deze horecagelegenheid, die naar het voormalige café Brinkmann werd vernoemd, is echter totaal vernieuwd.

In de periode 1950-1970 huisvestte het pand Grote Markt 13 eveneens de sociëteit "Teisterbant". Deze door Godfried Bomans opgerichte kunstenaarssociëteit bezat in de kelder haar sociëteitsruimte die was ontworpen door de architecten G.H.M. Holt en B. Bijvoet. Van deze sociëteitsruimte resteert heden ten dage niets meer.

N.B. De bescherming richt zich uitsluitend op de voorgevel en de hoofdvorm van het pand.

Omschrijving

Op rechthoekige plattegrond gebouwd café-restaurant bestaande uit een kelderverdieping, begane grond, verdieping en kapverdieping. Het geheel wordt gedekt door een zadeldak met noklijn parallel aan de straat en een ingestoken zadeldak ter hoogte van de middelste trapgevel. Het dak is bekleed met grijze Hollandse pannen. Het langgerekte zadeldak wordt boven de zijmuren ter weerszijden afgesloten door een trapgevel. De symmetrische voorgevel (zuid) is opgetrokken in rode baksteen en bezit detailleringen als spekbanden, lateien, boogstenen en dergelijke, in natuursteen. De plint onder langs de voorgevel is van gesausde natuursteen. De voorgevel van het pand, die door middel van een stoepje van klinkers met hardstenen stoepbanden van de openbare weg wordt gescheiden, is zeven vensterassen breed en wordt bekroond door een trapgevel in de trant van de neo-Hollandse Renaissance met aan weerszijden daarvan een kleine neorenaissance halsgevel als beëindiging van een dakkapel. De trap- en halsgevels zijn rijk versierd met renaissance-motieven als pinakelvormige en krulvormige ornamenten van natuursteen. In de top van de trapgevel bevinden zich een aantal natuurstenen gevelstenen met afbeeldingen van onder meer een leeuw, een familiewapen met kroon en de zon.

In de linker en rechter vensteras van het pand bevinden zich de entrees. De entrees, waarvan de rechter nog origineel is met een houten dubbele deur, worden omlijst door een fantasie pilasterstelling opgetrokken uit afwisselend baksteen en natuursteen en afgedekt door een natuurstenen architraaf. Boven de entrees bevindt zich op de gevels sierwerk van natuursteen. In de linker entree bevindt zich onder het oorspronkelijke glas-in-lood bovenlicht de inscriptie "d(13" (huisnummer) in de natuurstenen latei. Bij de rechter entree is de naam van de architect terug te vinden: "Joh. F.W. Stom, architect". De entrees worden ter weerszijden gesierd door wandlantaarns van glas en koper gedragen door een gietijzeren arm. Bij de rechter entree bevindt zich tevens de ingang tot de kelder, bestaande uit een hardstenen trap met ijzeren hekje. Boven deze kelderingang bevindt zich een hardstenen gedenksteen met de tekst: "De sociëteit Teisterbant kwam hier, in de kelder, bijeen van 11 maart 1950 tot 16 mei 1970".

De onderpui bestaat voorts uit een vijf vensterassen brede etalage die door houten stijlen in vijf vensters wordt verdeeld. De in hout gevatte vensters hebben glas-in-lood bovenlichten. De houten stijlen, die eindigen in houten consoles, dragen een houten balkon ter hoogte van de verdieping. Dit eveneens vijf vensterassen brede balkon wordt afgesloten door een houten balustrade. Het houtwerk van het balkon en de stijlen is donkergroen geverfd.

Ter linker en ter rechter zijde van het houten balkon bevinden zich in de buitenste vensterassen twee stenen balkons. Deze deels uit baksteen en deels uit natuursteen opgetrokken balkons zijn respectievelijk rechthoekig (linker travee) en rond (rechter travee) van vorm en worden gedragen door natuurstenen consoles.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De vensters op de verdieping zijn in hout gevatte meerdelige, in oorsprong draaiende, vensters cq. balkondeuren. De vensters ter hoogte van de kapverdieping zijn alle in hout gevatte kruiskozijnen met deels glas-in-lood vensters. In het midden van de voorgevel bevindt zich tussen de verdieping en de kapverdieping een horizontale natuurstenen balk met daarin de tekst: "ANNO, DE KROON, 1902". De voorgevel is voorts nog versierd met een aantal siersmeedijzeren muurankers ter hoogte van de verdieping.

Waardering

Het uit 1902 daterende café-restaurant, in oorsprong genaamd "De Kroon" (thans "Brinkmann") is van algemeen belang vanuit architectuurhistorisch oogpunt vanwege de vroeg twintigste-eeuwse, rijk gedetailleerde neo-Hollandse Renaissance bouwstijl, tevens is het pand van algemeen belang vanwege de beeldbepalende ligging aan de noordzijde van de Grote Markt, pal tegenover de 17de-eeuwse renaissancistische Vleeshal waarvan het de visuele tegenhanger vormt. Eveneens is het pand van belang vanwege de cultuurhistorische waarde daar het pand een voor Haarlem zeer bekende horecagelegenheid heeft gehuisvest, waarvan de naam nog steeds in Haarlem voortleeft.

Hoofdcategorie

Sport, recreatie, vereniging en horeca

Subcategorie

Horeca

Functie

Café-restaurant